

RAPPORT

Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI)
enligt Svensk standard SS 199000:2014

NATURVÄRDESinVENTERING AV ETT OMRÅDE VID KÖPENHAMNS- GATAN, STADSDELEN BRÄCKE, GÖTEBORGS STAD

Pro Natura

December 2019

Rapport samt föreliggande arbete följer svensk
standard
SS 19000:2014 – Naturvärdesinventering
avseende biologisk mångfald (NVI)

Inventering, text och foto:

Örnborg Kyrkander Biologi & Miljö AB

Fredriksbergsvägen 1

521 47 Falköping

Telefon: 0768-35 85 09

e-post: britta.lidberg@ornborgkyrkander.se

Pro Natura

Träringen 66b

416 79 Göteborg

Telefon: 070-659 42 57

e-post: ola.bengtsson@pro-natura.net

Personal:

Kontaktperson och ansvarig handläggare: Ola Bengtsson, Pro Natura

Delaktiga i arbetet: Britta Lidberg, Örnborg Kyrkander Biologi & Miljö AB, Ola Bengtsson, Pro Natura

Beställare:

Göteborgs Stad, Stadsbyggnadskontoret

Kontaktperson: Carl-Johan Karlsson

Framsida:

NVO 1 (ö), NVO 2 (n)

1. Sammanfattning	4
2. Uppdraget.....	5
2.1 Bakgrund	5
2.2 Syftet med NVI:n	5
2.3 Omfattning	5
3. Metodik	5
4. Allmänt om naturförhållandena	8
4.1. Geografi och bebyggelse	8
4.2. Naturförhållandena.....	8
4.3. Uppgifter om naturförhållandena från befintligt underlag	9
5. Beskrivningar av naturvärdesobjekt	9
6. Generellt biotopskydd	13
7. Analys av områdets känslighet för byggnation	13
9. Litteratur och källor	14
10.1. Skriftliga källor	14
10.2. Kartor	14
10.3. Databaser och internet.....	14

Bilaga 1: Karta över inventeringsområdet samt naturvärdesobjekten och deras naturvärdesklass

Bilaga 2: Karta över förekommande naturtyper

1. Sammanfattning

Göteborgs Stad ska bygga en ny förskola i stadsdelen Bräcke på Hisingen. En detaljplan håller på att tas fram för bygget och som del av denna process har Göteborgs Stads stadsbyggnadskontor gett Pro Natura med underkonsult Örnberg Kyrkander Biologi & Miljö AB i uppdrag att genomföra en naturvärdesinventering.

Naturvärdesinventeringen ska svara på vilka naturvärden som finns inom området samt hur känsligt området är för byggnation. Resultaten ska utgöra underlag till detaljplanearbetet.

Inventeringen omfattar en allmän beskrivning av inventeringsområdet på ca 1,4 ha, en naturvärdesinventering, en naturvärdesbedömning samt en analys av områdets känslighet för byggnation. Naturvärdesinventeringen har utförts enligt Svensk standard, på fältnivå, med detaljeringsgrad medel samt med tilläggen naturvärdesklass 4 och generellt biotopskydd.

De gröna delarna av inventeringsområdet utgörs i grova drag till ca hälften av ett skogsparti med företrädesvis lövträd och till hälften av gräsytor som kan förmodas klippas med jämna mellanrum, dock mer extensivt än en gräsmatta. Förutom detta ryms en del bilvägar samt en gång- och cykelväg. Inom området har två naturvärdesobjekt identifierats, båda har bedömts hysa naturvärden motsvarande klass 4, visst naturvärde. Naturvärdena i objekten är knutna till partierna med skog/träd.

I området påträffades inga biotoper som omfattas av det generella biotopskyddet.

Att bebygga de delar av inventeringsområdet som har klassats som naturvärdesobjekt kommer innebära en förlust av biologisk mångfald, den är dock av sådant slag att den inom rimlig tid och med rätt åtgärder kan ersättas.

2. Uppdraget

2.1 Bakgrund

Göteborgs Stad ska bygga en ny förskola i stadsdelen Bräcke på Hisingen för att möta upp mot det behov som finns och som uppstått genom nya exploateringar och därmed fler människor i området. En detaljplan håller på att tas fram för bygget. Med bakgrund av detta har Göteborgs Stads stadsbyggnadskontor gett Pro Natura med underkonsult Örnborg Kyrkander Biologi & Miljö AB i uppdrag att genomföra en naturvärdesinventering.

2.2 Syftet med NVI:n

Naturvärdesinventeringen ska svara på vilka naturvärden som finns inom området samt hur känsligt området är för byggnation. Resultaten ska utgöra underlag till detaljplanearbetet.

2.3 Omfattning

Inventeringen omfattar en allmän beskrivning av inventeringsområdet på ca 1,4 ha, en naturvärdesinventering, en naturvärdesbedömning samt en analys av områdets känslighet för byggnation.

Naturvärdesinventeringen har utförts enligt Svensk standard, på fältnivå, med detaljeringsgrad medel samt med tilläggen naturvärdesklass 4 och generellt biotopskydd.

Området besöktes för fältinventering den 15 oktober av Britta Lidberg, Örnborg Kyrkander Biologi & Miljö AB.

3. Metodik

Naturvärdesinventeringen har genomförts enligt standarden för naturvärdesinventeringar (NVI) SS 199000:2014. För detaljer i denna hänvisas till standarddokumenten Svensk Standard SS 199000:2014 och Teknisk rapport SIS-TR 199001:2014.

Grunden i denna standard är att på ett transparent, upprepbart och väldefinierat sätt genomföra *naturvärdesbedömningar* vad gäller biologisk mångfald. Syftet med en naturvärdesinventering är att identifiera och avgränsa de geografiska områden i landskapet som är av positiv betydelse för biologisk mångfald samt att dokumentera och naturvärdesbedöma dessa. Ett områdes naturvärde redovisas genom att det tilldelas en naturvärdesklass. Naturvärdesinventeringar kan genomföras med olika ambitionsnivåer

beroende på syftet med inventeringen. Detta gäller huruvida fältarbete ska genomföras eller ej, vilken detaljeringsgrad inventeringen ska ha (vilken som är minsta obligatoriska karteringsenhet) och om inventeringen ska ha några tillägg (t.ex. identifiering av objekt med generellt biotopskydd, inventering av särskilda arter, identifiering och avgränsning av områden som har naturvärdesklass 4). I den aktuella inventeringen ingår tilläggen naturvärdesklass 4 och generellt biotopskydd. Detaljeringsgraden är medel vilket innebär att objekt på 0,1 ha eller mer samt linjeformade objekt av 50 m eller mer och en bredd av 0,5 m eller mer ska eftersökas och identifieras.

En viktig princip i arbetet med naturvärdesinventering enligt standarden är att naturvärdesbedömningen ska utgå från två olika bedömningsgrunder – *bedömningsgrund art* och *bedömningsgrund biotop*. Den första avser i vilken grad arter och arters förekomst bidrar till naturvärdet. Den andra är en bedömning av hur biotopen bidrar till den biologiska mångfalden. De båda bedömningsgrunderna är naturligtvis beroende av varandra så att högre värde från biotopsynpunkt normalt leder till att området också har värden i form av artförekomster.

Ett viktigt begrepp vid användningen av arter som bedömningsgrund är begreppet *naturvårdsart*. Enligt standarden för naturvärdesinventeringar (NVI) så är naturvårdsart en art som indikerar att ett område har naturvärde eller som i sig själv är av särskild betydelse för biologisk mångfald. Detta är i linje med ArtDatabankens definition av begreppet (ArtDatabanken 2013). Enligt ArtDatabanken är naturvårdsarter ett samlingsbegrepp för skyddade arter, rödlistade arter, typiska arter, ansvarsarter, signalarter och nyckelarter. I standarden hanteras dock nyckelarter separat och ingår därmed inte i begreppet naturvårdsart. Signalarter markeras i listorna över naturvårdsarter med "S" och typiska arter med "T". Rödlistade arter markeras med artens rödlistningskategori, "NT", "VU", "EN", "CR" och "DD".

Viktiga faktorer vid bedömning av ett områdes biotopvärde är olika biotopkvaliteter såsom:

- Naturlighet
- Processer och störningsregimer
- Strukturer
- Element
- Kontinuitet
- Naturgivna förutsättningar
- Förekomst av nyckelarter
- Läge, storlek och form

Strukturer och element är av särskild betydelse vid bedömningen eftersom de är företeelser som kan uppfattas i fält. De används därför i många fall för att indirekt bedöma förekomst av andra biotopkvaliteter, som t.ex. naturlighet, processer och störningsregimer, kontinuitet, naturgivna förutsättningar och vissa nyckelarter.

Biotopens värde beror också på hur sällsynt och hotad den är.

I standarden finns också angivet hur olika *naturtyper* ska benämnas. En naturtyp är en sammanfattande benämning på en grupp biotoper med gemensamma kännetecken. I naturvärdesinventeringen grupperas biotoperna i följande naturtyper: Infrastruktur och bebyggd mark, täkt och upplag, park och trädgård, åkermark, äng och betesmark, igenväxningsmark, skog och träd, myr, fjäll, berg och sten, sandmiljö, grund marin mjukbotten, grund marin hårbotten, djup marin mjukbotten, djup marin hårbotten, biogent rev och bubbelrev, antropogen marin miljö, grund sjö, djup sjö, småvatten, vattendrag, antropogen limnisk miljö, havsstrand samt limnisk strand. Begreppet naturtyp används ibland, både i vanligt tal och i biologiska sammanhang, med något annorlunda betydelse. Ett exempel är Natura 2000 som använder naturtyp i en annan betydelse.

Ett viktigt resultat av en naturvärdesinventering är att *naturvärdesobjekt* identifieras, avgränsas, bedöms och beskrivs. Ett naturvärdesobjekt i en naturvärdesinventering är ett avgränsat geografiskt område med naturvärde, som utgörs av en dominerande naturtyp och som kan bedömas till en och samma naturvärdesklass. I standarden ska ett naturvärdesobjekt vara ett sammanhängande geografiskt område.

De naturvärdesklasser som används i naturvärdesinventeringen är:

- Naturvärdesklass 1 - högsta naturvärde
- Naturvärdesklass 2 - högt naturvärde
- Naturvärdesklass 3 - påtagligt naturvärde
- Naturvärdesklass 4 – visst naturvärde

De områden som redovisas i denna inventering är de som uppnått naturvärdesklass 4 eller högre.

I denna inventering nådde två områden upp till naturvärdesklass 4, visst naturvärde.

Det område som inventerats samt de naturvärdesobjekt som identifierats framgår av bilaga 1. I bilaga 2 redovisas förekommande naturtyper.

Följande moment har utförts i NVI:n:

Förarbete

1. Sammanställning av tidigare dokumentation om naturen i inventeringsområdet.
2. Potentiella naturvärdesobjekt har avgränsats.
3. Fältkartor för arbetet där potentiella naturvärdesobjekt är markerade har tagits fram. Fältkartorna har innehållit en bakgrund med ortofoto – och har, vid utskrifter, varit i skalan 1:3 500.

Fältarbete

Inventering har genomförts i det område som redovisas i bilaga 1. I detta område har naturvärdesobjekt urskilts som tillhör naturtypen Skog och träd. Namnskicket för att benämna olika biotoper följer Sydsvenska lövskogar (Löfgren & Andersson 2000).

Rapportering

Rapporteringen följer standarden och för detaljer hänvisas till standarddokumenten. Om inga kommentarer anger annat så är redovisade naturvårdsarter noterade under denna naturvärdesinventering.

4. Allmänt om naturförhållandena

4.1. Geografi och bebyggelse

Det aktuella inventeringsområdet ligger i stadsdelen Bräcke på Hisingen och är del av ett grönområde omgivet av småhuskvarter, en idrottsanläggning med fotbollsplan, tennisplan samt ett elljusspår som går precis utanför inventeringsområdet. Inte långt från området går de stora vägarna Hisingleden och Lundbyleden. Västerut utgörs grönområdet av skog medan det österut är mer öppna gräsytor, bl. a. en kolerakyrkogård, som bryts av trädridåer och -dungar, gränsen mellan dessa naturtyper går genom inventeringsområdet.

4.2. Naturförhållandena

De gröna delarna av inventeringsområdet utgörs i grova drag till ca hälften av ett skogsparti med företrädesvis lövträd och till hälften av gräsytor som kan förmodas klippas med jämna mellanrum, dock mer extensivt än en gräsmatta. Förutom detta ryms en del bilvägar samt en gång- och cykelväg. Vid väganläggandet har en bergsknalle till stora delar sprängts bort och på resterna av denna, på båda sidor vägen, finns träd- och busksnår. De naturvärden som identifierats i området är knutna till partierna med skog/träd. Enligt historiska kartor har området sett i stort sett likadant ut sedan 1970-talet. I området förekommer jordarterna finsand, lera samt urberg (SGU, 2019).

4.3. Uppgifter om naturförhållandena från befintligt underlag

Ingen del av det aktuella inventeringsområdet är beläget inom riksintresse av något slag. Inom aktuellt inventeringsområde saknas särskilda områdesbestämmelser för Natura 2000, naturreservat, biotopskyddsområde eller liknande. I området finns inte heller några andra sedan tidigare identifierade naturvärden såsom t. ex. skyddsvärda träd eller ytor redovisade i någon tematisk inventering.

Inom inventeringsområdet finns inga artfynd rapporterade i Artportalen/Observationsdatabasen (inkl. skyddsklassade fynd). Några fynd finns rapporterade strax utanför men dessa utgörs inte av några naturvårdsarter och har därmed inte påverkat naturvärdesbedömningarna.

5. Beskrivningar av naturvärdesobjekt

Två naturvärdesobjekt av naturtypen Skog och träd har identifierats inom det aktuella inventeringsområdet. Båda objekten har bedömts hysa naturvärden motsvarande klass 4, visst naturvärde.

Figur 1. Karta över inventeringsområdet och avgränsade naturvärdesobjekt samt deras naturvärdesklass (även som bilaga 1).

Naturvärdesobjekt (NVO) 1

Objekt-ID Köpenhamngatan 1	Naturvärdesklass 4
Inventeringsdatum 2019-10-15	Inventerare Britta Lidberg, Örnborg Kyrkander
Biotoper Busksnår / bryn	Areal 0,05 ha
Naturtyper Skog och träd	Natura 2000 naturtyper Uppfyller ej kriterier

Översiktlig beskrivning

Detta område utgörs av en liten bergsknalle med lövträd och snår. Bland träden och buskarna finns ett flertal arter som blommor och sätter bär eller frukt. Några av dem är förvildade, t.ex. oxbär sp. och liguster där den senare har spridit sig en del. Men här finns även t.ex. oxel, apel, körsbär, hägg, nypon, hagtorn och rönn. Några döda stammar och grenar bidrar med död ved. Bland träden och snåren noterades flera småfåglar. Lövet täcker delar av berghällen men där den kommer fram i dagen växer bergsyra, kärleksört, gråfibbla och liknande arter vanliga för biotopen.

Figur 2. Den sprängda berghällen med snår av lövträd och buskar i naturvärdesobjekt 1.

Bergsknallen har sprängts på östra sidan för att ge plats åt vägen och västerut är klippt gräsyta.

Bedömningsgrund biotopvärde

Trots den lilla arealen och exponerade läget utgör snåren, som fått stå kvar runt bergsknallen, en miljö som är positiv för insekter, fåglar m.fl. som hittar föda i form av nektar, pollen, bär och frukt. Snåren är även tillräckliga för åtminstone mindre fåglar att söka skydd bland och eventuellt även häcka. Området bedöms utifrån detta hysa ett visst biotopvärde.

Bedömningsgrund artvärde

Klenare ask finns i området, ask är rödlistad som starkt hotad (EN) men då detta beror på askskottsjukan ska den inte räknas som naturvårdsart. Området bedöms därför ha ett obetydligt artvärde.

Sammanfattande naturvärdesbedömning

En sammanvägning av art- och biotopvärdet ger att området bedöms ha visst naturvärde, klass 4.

Tidigare inventeringar

Det finns inga uppgifter om tidigare inventeringar.

Lagligt skydd

Varken området i sig eller några element inom området omfattas av något lagligt skydd sett till naturvärdena.

Naturvärdesobjekt (NVO) 2

Objekt-ID Köpenhamngatan 2	Naturvärdesklass 4
Inventeringsdatum 2019-10-15	Inventerare Britta Lidberg, Örnborg Kyrkander
Biotoper Sekundär lövskog, friska och torra typer	Areal 0,49 ha
Naturtyper Skog och träd	Natura 2000 naturtyper Uppfyller ej kriterier

Översiktlig beskrivning

Detta område utgörs av ett skogsparti med en blandning av diverse arter av lövträd och buskar. En indelning syns dock med björk (både vårt- och glasbjörk) i södra delen, i mitten en viss dominans av ek och i norra delen utgörs en förhållandevis stor andel av trädskiktet av körsbär. Förutom detta finns bl. a. aspar som på sikt kan bli värdefulla som hålträd och en grov oxel (81 cm i diameter). I ett parti finns rikligt med uppslag av ung ask. Totalt noterades 24 olika träd- och buskarter varav flera blommande och bärande.

Norra delen är belägen på en bergsklack. En glänta har bildats där jordtäcket är som tunnast och här växer t. ex. ljung, dock i liten skala.

Figur 3. Glänta i trädskiktet där berget endast täcks av mossor och enstaka lågväxta kärlväxter.

I mellersta delen finns ett parti med en del liggande död ved, till viss del är det träd som fallit och fått ligga medan det även finns fällda och uppkapade stammar. Det mesta är relativt klen men det finns en grov låga inne bland poppelslyet.

I området sker viss dumpning av trädgårdsavfall.

Området är sedan tidigare påverkat av exploatering genom att södra delen av berget har sprängts, kvar finns raka ytor och bortsprängda block. I västra delen har även viss utfyllnad skett, och det är inte omöjligt att den södra delen någon gång har schaktats i syfte att plana ut marken.

Bedömningsgrund biotopvärde

Områdets biotopvärde grundas på den artrikedom som finns i träd- och buskskiktet och den snåriga och därmed till viss del skyddade miljö träden och buskarna ger. Flera av träden är dessutom blommande och bärande vilket är till nytta för insekts- och fågellivet m.m. Att området omfattar en relativt liten areal samt att det genomkorsas av flera stigar inverkar dock negativt på värdet. Skogspartiet utgör dock en del av ett större trädbevuxet område och har genom det ett värde. För varje gång ett sammanhängande naturområde naggas i kanterna minskar dess betydelse som livsmiljö för vilda djur- och växtarter och därmed också dess naturvärde.

Den döda ved som förekommer i området bidrar också till biotopvärdet då död ved är ett livsnödvärdigt substrat för framförallt många insekter och svampar.

Bedömningen är att området hyser ett visst biotopvärde.

Bedömningsgrund artvärde

Asken är rödlistad som starkt hotad (EN) men då detta beror på askskottsjukan ska den inte räknas som naturvårdsart. Området bedöms därför ha ett obetydligt artvärde.

Sammanfattande naturvärdesbedömning

Sammantaget bedöms området hysa ett visst naturvärde, klass 4.

Tidigare inventeringar

Inga tidigare inventeringar i området är kända.

Lagligt skydd

Varken området i sig eller några element inom området omfattas av något lagligt skydd sett till naturvärdena.

6. Generellt biotopskydd

I området påträffades inga biotoper som omfattas av det generella biotopskyddet.

7. Analys av områdets känslighet för byggnation

Objekt i naturvärdesklass 4 utgör generellt områden som i sig själva inte behöver vara av betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional, nationell eller global skala (Swedish Standards Institute (SIS) 2014). Dock är det av betydelse att den totala arealen av dessa områden tillsammans med deras ekologiska kvalitéer bibehålls eller förbättras i landskapet. I ett lokalt perspektiv bidrar naturvärdesobjekt i klass 4 i hög grad till den biologiska mångfalden eftersom dessa områden hyser förutsättningar och livsmiljöer för en mångfald av arter, till skillnad från områden som inte klassas som naturvärdesobjekt alls.

Att bebygga de delar av inventeringsområdet som har klassats som naturvärdesobjekt kommer innebära en förlust av biologisk mångfald men den är av sådant slag att den inom rimlig tid kan ersättas. Beroende på hur den nya förskolan placeras och hur stor yta den tar i anspråk kan eventuellt delar av naturvärdesobjekten bevaras och de delar som försvinner kan kompenseras för. Kompensation kan ske t.ex. genom nyplantering av lövträd av diverse inhemska arter och genom att ved från de grövsta träden som avverkas, och framförallt av ek, körsbär och andra ädellöv som måste tas ner, får ligga kvar som faunadepåer antingen inom området eller på närliggande lämplig plats.

9. Litteratur och källor

10.1. Skriftliga källor

ArtDatabanken 2013: Naturvårdsarter. – ArtDatabanken rapporterar 14, SLU.

Löfgren, R. & Andersson, L. 2000: Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker. Kriterier för naturvärdering, skydd och skötsel. – Naturvårdsverket. Rapport 5081.

SIS Swedish Standards Institute 2014: Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI). Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. – Svensk Standard SS 199000:2014.

SIS Swedish Standards Institute 2014: Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI). Komplement till SS 199000. – Teknisk rapport SIS-TR 199001:2014.

10.2. Kartor

Ortofoto erhållet av Göteborgs Stad.

10.3. Databaser och internet

Artportalen – Rapportsystem för växter, djur och svampar:

<https://artportalen.se/>

Informationskartan Västra Götaland (Länsstyrelsen):

[https://ext-](https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=023f6dde755f41c5a719b111ddfb80ed)

[geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=023f6dde755f41c5a719b111ddfb80ed](https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=023f6dde755f41c5a719b111ddfb80ed)

Länsstyrelsernas geodatakatalog:

<https://ext-geodatakatalog.lansstyrelsen.se/GeodataKatalogen/>

Naturvårdsverkets kartverktyg Skyddad natur:

<http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Sveriges Geologiska Undersöknings visningstjänster:

<https://sgu.se/produkter/geologiska-data/vara-data-i-visningstjanster/>

Skogsstyrelsens kartdatabas:

<https://kartor.skogsstyrelsen.se/kartor/>

Utförare Örnborg Kyrkander Biologi & Miljö AB Pro Natura Handläggare Örnborg Kyrkander Britta Lidberg Handläggare Pro Natura Ola Bengtsson	Dokumentnamn Naturvärdesinventering av ett område vid Köpenhamnsgatan, Stadsdelen Bräcke, Göteborgs Stad	Sidnummer (antal sidor) 15 (15)
		Datum 2019-12-11
		Version 1:1

BILAGA 1

Karta över inventeringsområdet samt naturvärdesobjekten och deras naturvärdesklass

Naturvärdesobjekten och deras naturvärden

NVO 2

NVO 1

Teckenförklaring

- Aktuellt inventeringsområde
- Naturvärdesklass 4

0 12,5 25 50
meter

BILAGA 2

Karta över förekommande naturtyper

